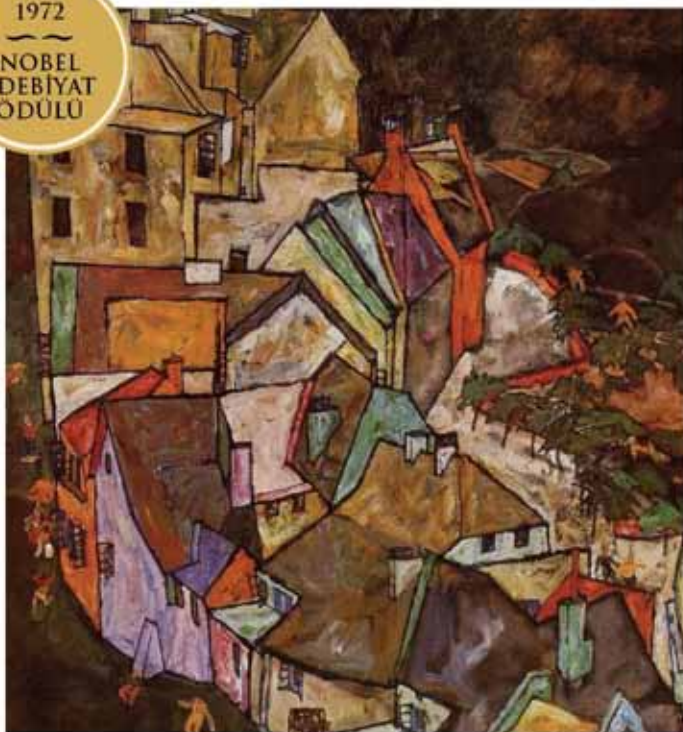

HEINRICH BÖLL

YOLCU, SPARTA'YA VARIRSAN EĞER

1972

NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

ÖYKÜ

Çeviri: İLKNUR İGAN

HEINRICH BÖLL
YOLCU, SPARTA'YA
VARIRSAN EĞER

Can Yayınları 2029

Wanderer, kommst du nach Spa..., Heinrich Böll

© 2006, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co. KG, Köln, Almanya

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2011

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Özden Özberber

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1402-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

HEINRICH BÖLL
YOLCU, SPARTA'YA
VARIRSAN EĞER

ÖYKÜ

1972 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çeviren

İlknur İgan

Heinrich Böll'ün Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Fotoğrafta Kadın da Vardı, 1998

Katharina Blum'un Çiğnenen Onuru, 1999

Babasız Evler, 1999

Dokuz Buçukta Bilardo, 1999

HEINRICH BÖLL, 1917'de Köln'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'na katıldı, esir düştü, 1945'e kadar özgürlüğüne kavuşamadı. Savaştan sonra hem üniversite öğrenimini sürdürdü, hem de ağabeyinin marangozhanesinde çırak olarak çalıştı. 1950'den sonra yaşamını yazar olarak Köln'de sürdürdü. Eserleri için aldığı ödüller arasında 1967 Georg-Büchner Ödülü, 1972 Nobel Edebiyat Ödülü vardır. Alman ve Uluslararası PEN Derneği'nin başkanlığını yaptı. 16 Temmuz 1985'te öldü. Heinrich Böll, edebiyat yaşamına öykü yazarak başlamış ve öykücülüğü hep ön planda tutmuştur. İlk çalışmalarından en nitelikli yapıtlarına kadar, Böll'ün öykülerinde keskin gözlemcilik yeteneği, çağdaş ve eleştirel düşünce yapısı, alaycılığı, insancıl yaklaşımı kendini açıkça belli eder. Böll'ün eserleri yalnız Almanya içinde ve Alman dilini kullanan ülkelerde değil, bütün dünyada XX. yüzyılın önde gelen klasikleri arasına girmiştir.

İLKNUR İGAN, 1959 yılında İstanbul'da doğdu. Avusturya Kız Lisesi, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Uygulamalı Endüstri Sanatları Okulu, İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Köln Üniversitesi Germanistik Bölümü'nde öğrenim gördü. 1986-1991 arasında Köln'de, Almanya'nın Sesi Radyosu'nda yapımcı ve çevirmen olarak görev aldı. Anja Meulenbelt, Arno Gruen, Christa Wolf, Connie Palmen, Imre Kertész, Ingo Schulze, Peter Schneider, Tessa Korber, Alex Capus gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırdı.

İçindekiler

Mesaj	11
Uzun Saçlı Arkadaş	17
Bıçaklı Adam	23
Ağaçlıklı Yolda Yeniden Buluşma	37
Biz Süpürgeciler	47
Ne İlgüzarlık!	53
Bacağımın Değeri	59
Çocuklar da Sivildir	63
Veda	67
Köprüde	71
Karanlıkta	75
Petöcki'de Kafayı Bulmak	85
Mumlar Meryem Ana İçin	91
Levazımcılar	105
Haydi, Kalksana, Kalk Ne Olur... ..	111
Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer... ..	115
Köprü Üzerinde	127
Lohengrin'in Ölümü	133
Oltanın Ucunda	145
Bizim Tatlı, Kadim Renée'miz	155

Drüng'le Yeniden Karşılaşma.....	163
Benim Kederli Yüzüm	175
O Zamanlar Odessa'da	183
İş İştir	189
X'teyken	195

MESAJ

İnsana, demiryollarının niçin tutup tam da orada bir tren istasyonu kurduğunu sordurtan, sonsuzluğun birkaç pis evin ve yarı yıkık fabrikanın üzerinde donup kalmış gibi görüldüğü; etrafını ebedi bir verimsizliğe lanetli tarlaların çevrelediği; tek bir ağaç, hatta bir kilise kulesi bile görünmediği için umarsız oldukları anında anlaşılan o yerleri, o pislik yuvalarını bilir misiniz? Treni nihayet, nihayet tekrar harekete geçiren kırmızı kasketli adam, üzerinde iddialı isimlerin bulunduğu büyük bir tabelanın altında gözden kayboluyor ve insan ona sadece ve sadece on iki saat boyunca sıkıntıyla örtünmüş bir şekilde uyuklaması için para ödendiğini düşünüyor. Kimsenin uğramadığı ıssız tarlaların üzerinde kasvetli bir gökyüzü.

Buna rağmen trenden inen tek kişi ben değilim; büyük, kahverengi bir paket taşıyan yaşlı bir hanım benim yanımdaki kompartımandan indi, fakat ben küçük, pis istasyondan çıktığımda sanki yer yarılmış da içine girmişti ve bir an ne yapacağımı bilemedim, çünkü etrafta yol soracağım bir kimse görünmüyordu. Kırmızı pencereleri ve solmuş renksiz perdeleriyle birkaç tuğla ev, içlerinde yaşanması mümkün değilmiş gibi görünüyordu ve sokak izlenimi veren bu yer boyunca yıkılacakmış gibi görünen kara bir duvar uzanıyordu. Bu karan-

lık duvara doğru yürüdüm, çünkü o ölü evlerden birinin kapısını çalarım, diye korktum. Sonra köşeyi döndüm ve üzerinde “lokanta” yazılı, neredeyse okunmayacak kadar pis bir tabelanın hemen yanında açık ve seçik olarak mavi zemin üzerinde beyaz harflerle “anacadde” yazısını gördüm. Yine ön cepheleri eğrilmiş birkaç ev, dökülen sıvalar ve karşı sıra boyunca umarsızlık ülkesine bir bariyer gibi uzanan penceresiz, kasvetli fabrika binasının duvarı. Basitçe içgüdülerimi izleyerek sola döndüm ama yerleşim orada aniden bitiyordu; duvar yaklaşık on metre daha devam ediyor, sonra belli belirsiz yeşil bir pırlıltı yayarak bir yerlerde gri ufukla birleşen düz, kurşuni bir tarla başlıyordu ve içimde, sanki biteviye umutsuzluğun tekinsizce çağırın bu suskun derinliğine çekilmeye lanetlenmişim de dipsiz bir uçurumun kıyısında duruyormuşum gibi, sanki dünyanın sonundaymışım gibi korkunç bir duygu vardı.

Solda, işçilerin paydostan sonra yaptıklarını düşündürten bastırılıp ezilmiş gibi duran küçük bir ev gördüm. Sendeleyerek neredeyse sallanarak oraya yöneldim. Üstü çıplak bir yabangülü çalışıyla örtülmüş içe dokunacak perişanlıkta bir kapıdan geçtikten sonra numarayı gördüm ve doğru yerde olduğumu anladım.

Boyaları çoktan dökülmüş yeşilimsi panjurlar sanki yapıştırılmış gibi sımsıkı kapalıydı; oluşuna elimle yetiştirebildiğim alçak dam, paslı teneke parçalarıyla yamanmıştı. Karanlığın ufkun kıyısında önü alınamaz ve kurşuni yayılmasından önce an durakladığı o saatte, sözle anlatılmaz bir sessizlik hâkimdi. Evin kapısı önünde bir an durakladım ve şimdi bu eve girmek üzere burada durmak yerine ölmüş olmayı diledim, daha o zaman... Kapıyı çalmak için elimi kaldırmak üzereyken içeriden cilveli bir kadın kahkahası duydum. Açıklanması mümkün olmayan ve ruh halimize göre bizi ya rahatlatan ya da

yüreğimizi daraltan türden bir kahkaha. Her halükârda bu şekilde ancak yalnız olmayan bir kadın gülebilirdi. Tekrar durakladım ve içimde, çökmekte olan karanlığın şimdi geniş tarlanın üzerinde asılı duran ve beni ısrarla çağıran kurşuni sonsuzluğuna kendimi bırakmak için yakıcı, yırtıcı bir istek kabardı... ve son gücümle kapıyı şiddetle çaldım.

Önce sessizlik, sonra fısıltılar ve ayak sesleri, terliklerin çıkardığı hafif sesler ve sonra kapı açıldı ve ben üzerimde, Rembrandt'ın kasvetli resimlerini en ücra köşesine kadar aydınlatan o tarifi imkânsız ışığın yaptığı etkiyi bırakan sarışın, şen bir kadın gördüm. Bu kurşuni ve siyah sonsuzluğu içinde karşımda bir ışık gibi kıvılcımsı sarımsı parlıyordu. Hafif bir çığlıkla geri çekilerek titreyen elleriyle kapıyı tuttu; fakat ben asker kepimi çıkarıp da kısık sesle, "İyi akşamlar," dediğimde tuhaf biçimde yüzündeki belli belirsiz korku kasılması çözüldü ve sıkıntıyla gülümseyerek, "Buyurun," dedi. Arkasında, kaslı bir erkeğin holün loşluğu içinde belirsizleşen silueti belirdi. "Frau Brink'i görmek istiyorum," dedim alçak sesle. "Buyurun," diye tekrarladı aynı ifadesiz ses tonuyla ve asabiyetle içerideki bir kapıyı açtı. Erkek silueti karanlıkta gözden kayboldu. Yoksul mobilyalarla tıka basa dolu ve kötü yemekle çok kaliteli sigaraların kokusu sinmiş gibi gelen küçük bir odaya girdim. Beyaz elini hızla elektrik düğmesine doğru uzattı ve ışık üzerine düştüğünde solgun ve dağınık göründü, neredeyse ceset gibi, sadece kıvılcı çalan sarı saçları canlı ve sıcaktı. Koyu kırmızı giysisini, düğmeleri sımsıkı kapalı olmasına rağmen dolgun göğüslerinin üzerinde gerginlikle kavramış tutuyordu – neredeyse onu bıçaklayacağımdan korkar gibi bir hali vardı. Deniz mavisini gözlerindeki bakış, sanki korkunç bir yargıyı dinleyeceğinden emin, mahkeme önünde beklercesine dehşet ve ürküntü doluydu.

Duvarlardaki ucuz baskılar, o yapmacık resimler bile suç ilanları gibi görünüyorlardı.

“Korkmayın,” dedim zorlukla ve anında bunun seçebileceğim en kötü başlangıç olduğunu hissettim; fakat ben daha sözüme devam edemeden o garip sakinlikte bir ses tonuyla konuştu: “Her şeyi biliyorum, o öldü... öldü.” Ben sadece başımı sallayabildim. Sonra kalan birkaç parça eşyayı vermek üzere elimi cebime uzattım, fakat holden kaba bir ses duyuldu: “Gitta!” Çaresizlikle bana baktı, sonra kapıyı açıp tiz bir sesle bağırdı: “Beş dakika bekleyiver, lanet olası!” Ve kapıyı gürültüyle çarparak tekrar kapatırken ben adamın ödleğe sobanın arkasına sindiğini görür gibi oldum. Kadın gözlerinde gururlu, neredeyse muzaffer bir ifadeyle bana baktı.

Nikâh yüzüğünü, saati ve içinde fotoğrafların olduğu kilitli defteri yeşil kadife masa örtüsünün üzerine yavaşça bıraktım. O an birden bir hayvan gibi vahşice ve korkunç bir sesle hıçkırdı. Yüz hatları tamamen dağılmıştı, bir sümüklüböcek gibi yumuşak ve şekilsizdi; kısa, etli parmaklarının arasından küçük gözyaşı damlaları yuvarlanıyordu. Kendini kanepeye bırakarak sol eliyle o zavallı nesnelere oynarken sağ kolunu masaya dayadı. Anılar binlerce kılıç halinde içine saplanmış gibiydi. O zaman savaşın asla bitmeyeceğini anladım, bir yerlerde hâlâ açılmış olduğu yaralar kanadığı sürece savaş asla bitmeyecekti.

Her şeyi, bütün tiksintiyi, korkuyu ve umarsızlığı gülünç bir yük gibi üzerimden atarak elimi sarsılmakta olan dolgun omzuna koydum ve şaşkın yüzünü bana çevirdiğinde hatlarında ilk kez o zamanlar defalarca bakmak zorunda kaldığım o tatlı, sevecen kızın resmiyle bir benzerlik gördüm.

“Nerede oldu – oturun lütfen, doğuda mı?” Her an tekrar gözyaşlarına boğulabileceğini görüyordum.

“Hayır.. batıda, tutsak düştüğümüzde.. yüz binden fazlaydık..”

“Peki ne zaman?” Bakışları gergin, dikkatli ve olağanüstü canlıydı, tüm yüzü gerilmiş ve gençleşmişti – sanki hayatı vereceğim cevaba bağlıymış gibi.

“45 Temmuz’nda,” dedim alçak sesle.

Bir an düşünür gibi oldu ve gülümsedi – çok saf ve masumaneydi ve ben niçin gülümsediğini tahmin ettim.

Fakat birden ev üstüme yıkılacakmış gibi hissederek ayağa kalktım. Tek bir söz söylemeden kapıyı açarak bana tutmak istedi, fakat ben o önden çıkıncaya kadar ısrarla bekledim; küçük ve biraz tombul elini uzatarak kuru bir hıçkırıkla konuştu: “Onu o zaman –üç yıl önce– istasyonda uğurladığımda biliyordum, biliyordum.” Sonra çok alçak bir sesle ilave etti: “Beni hor görmeyin.”

Bu söz yüreğime kadar işledi. Tanrım, bir yargıç gibi mi görünüyordum? Ve o engellemeye fırsat bulamadan bu küçük, yumuşak eli öptüm, hayatımda ilk kez bir kadının elini öpüşümdü bu.

Dışarıda hava kararmıştı ve ben korkudan donmuş gibi, kapanan kapının önünde kalakaldım. O zaman içeriden gelen hıçkırıklarını duydum. Yüksek sesle ve kendini dizginlemeden ağlıyordu, kapıya yaslanmıştı, aramızda sadece ahşabın kalınlığı kadar mesafe vardı ve o an gerçekten de evin üzerine yıkılıp onu gömmesini diledim.

Sonra ağır ağır ve büyük bir dikkatle yeri yoklayarak istasyona döndüm, çünkü her an bir çukura düşmekten korkuyordum. Ölü evlerde cılız ışıklar yanıyordu ve kasaba iyice büyümüş gibiydi. Kara duvarın arkasında bile sonsuz büyüklükte avluları aydınlatırmış gibi duran küçük ışıklar görüyordum. Yoğun ve ağır bir hal almıştı karanlık, sis çökmüşçesine dumanlı ve nüfuz edilmez görünüyordu.

Cereyanlı minik bekleme salonunda benden başka bir de titreyerek bir köşede büzülen yaşlıca bir çift vardı. Ellerim ceplerimde, kasketimi kulaklarımın üstüne indirip uzun süre bekledim; rayların tarafından soğuk geliyordu ve gece muazzam bir ağırlık gibi giderek daha da aşağıya çöküyordu.

“Birazcık daha ekmek ve bir parça da tütün alabilseydik,” diye mırıldandı arkamda adam. Ve ben, rayların uzaklarda mat ışıktaki daralan paralellliğini görmek için durup durup eğilerek bakıyordum.

Fakat o sırada kapı sertçe açıldı ve kırmızı kasketli, işgüzâr suratlı adam sanki büyük bir istasyonun bekleme salonunda bağırır gibi bağırdı: “Köln treninin doksan beş dakika gecikmesi var!”

O an kendimi hayat boyu hapse mahkûm edilmiş gibi hissettim.

UZUN SAÇLI ARKADAŞ

Tuhaftı: Baskın başlamadan beş dakika önce içimi bir güvensizlik duygusu sardı... ürkekçe etrafıma bakındım, Ren kıyısından ağır ağır istasyona doğru yürüdüm ve evlerin çevresini sarıp çıkışı engelleyerek arama yapmaya başlayan kırmızı kasketli polislerin küçük arabalarının hızla yaklaştığını gördüğümde hiç şaşırmadım. Her şey büyük bir hızla oldu. Ben çemberin dışındaydım ve sükûnetle bir sigara yaktım. Her şey öylesine sessizce olup bitti. Bir yığın sigara sokağa döküldü. Yazık, diye düşündüm ve o sırada yerde ne kadar nakit para yattığını hesaplamak için elimde olmadan bir tahminde bulundum. Ele geçirdikleri adamları kamyonu tıktılar. Franz da aralarındaydı... bana uzaktan çaresizlikle bir işaret yaptı. "Kader," demek ister gibiydi. Polislerden biri bana doğru dönünce oradan uzaklaştım. Fakat ağır ağır, çok ağır. Tanrım, ya beni de götürürlerse! Eve dönmeye hevesim kalmamıştı artık, ben de yavaş yavaş istasyona doğru yola devam ettim. Bastonumla yolda duran küçük bir taşı ittim. Güneş ısıtıyordu ve Ren'den bu tarafa serin, yumuşak bir rüzgâr esiyordu.

Bekleme salonunda iki yüz sigarayı Garson Fritz'e verdim ve parayı arka cebime soktum. Artık üzerimde mal yoktu, sadece kendim için bir paket. Sonra kala-

balığa rağmen yine de bir yer bulabildim, bir et suyuna çorba ve ekmek siparişi verdim. Sonra uzaktan Fritz'in tekrar el salladığını gördüm ama kalkmak istemedim. O zaman o, telaşla yanıma geldi. Arkasında çığırkanı, ufaklık Mausbach'ı gördüm, ikisi de epey heyecanlıydılar. "Adama bak, amma da sakın," diye başını sallayarak mırdanan Fritz uzaklaşırken ufaklık Mausbach'a yer açtı. Ufaklık nefes nefeseydi. "Baksana," diye kekeleydi, "baksana... hemen toz olmalısın... evini aradılar ve kokaini buldular... Hay aksi!" Neredeyse tıkanacaktı. Sakinleştirerek omzuna vurdum ve bir 20 mark verdim. "Tamam, tamam," dedim; o da çekip gitti. Fakat o sırada aklıma bir şey gelince peşinden seslendim: "Baksana Heini," dedim, "odamdaki kitapları ve paltoyu bir yerde muhafaza edebilir misin, ben iki haftaya kadar tekrar uğrarım, olur mu? Geri kalan eşyalar senin olabilir." Başını salladı. Ona güvenebilirdim. Bunu biliyordum.

Yazık, diye düşündüm tekrar... 8000 mark, lanet olsun... insan hiçbir yerde güvende değildi, hiçbir yerde.

Tekrar yavaşça yerime oturup kayıtsızca elimi cebime uzatırken birkaç meraklı göz beni izledi. Sonra yine kalabalığın uğultusu beni sardı. Hiçbir yerde buradaki gibi, kalabalığın ve bekleme salonunun itiş kakışı içinde olduğu kadar mükemmel biçimde düşüncelerimle başa kalamayacağımı biliyordum.

Bir anda bakışlarımın hiçbir şey görmeden, neredeyse otomatik olarak etrafta dolaştığını ve sanki istemim dışında buna mahkûm edilmişim gibi hep aynı noktada takılıp kaldığını fark ettim. Kayıtsız bakışlarımın bir dairenin içinde hep takılıp kaldığı ve sonra hızla hareket etmeye devam ettiği bir nokta vardı. Derin bir uykudan uyanır gibi oldum ve aynı noktaya bu sefer dikkatlice baktım. Benden iki masa ötede açık renk manto giymiş, kara saçlarının üzerine sarımsı kahverengi bir bere takmış bir

genç kız, oturmuş gazete okuyordu. Onun sadece hafif eğik oturuşunu, burnunun küçük bir kısmını ve ince, sakin ellerini görüyordum. Bir de bacaklarını, uzun, güzel ve... evet tüyleri alınmış bacaklarını gördüm. Ne kadar bir süre ona baktım bilmiyorum, bazen sayfayı çevirdiğinde bir an yüzünün zarif şeklini görüyordum. Aniden başını kaldırdı ve bir an için iri, kurşuni gözleriyle dosdoğru yüzüme baktı, sonra kayıtsızlıkla okumaya devam etti.

O kısa bakış tam isabet sağlamıştı.

Sabırla ama yüreğimde çarpıntıyla, gazetesini okumayı bitirip masaya yaslanarak tuhaf bir ümitsizlik içinde birasını yudumlamaya başlayıncaya kadar onu göz hapsinde tuttum.

Şimdi yüzünün tamamını görüyordum. Solgundu, çok solgun, ince, küçük bir ağzı, düz, asil bir burnu vardı... fakat gözleri, o büyük, ciddi, kurşuni gözleri! Kara saçları bir yas peçesi gibi dalgalar halinde omuzlarına iniyordu.

Ona ne kadar baktım bilmiyorum; yirmi dakika mı, bir saat mi, yoksa daha fazla mı. O, hüznü gözleriyle giderek daha huzursuz, giderek daha kısa bakışlarla yüzümü tarıyordu... böyle durumlarda kızlarda görülmesi olağan öfke değildi yüzündeki. Huzursuzluk, evet... ve korku.

Ah, onu hiç de huzursuz etmek ve korkutmak istemiyordum ama bakışlarımı ondan alamıyordum.

Sonunda hızla ayağa fırladı, eski bir ekmek torbasını omzuna astı ve çabucak bekleme salonunu terk etti. Peşinden gittim. Arkasına bakmadan merdivenden çıkıp turnikeye doğru gitti. Otomatın önünden geçerken gözlerimi ondan hiç ayırmadan alelacele bir bilet çektim. Arayı epey açmıştı ve ben bastonumu kolumun altına sıkıştırıp biraz koşmak zorunda kaldım. Perona çıkan karanlık geçitte onu neredeyse gözden kaybedecektim.

Onu yukarıda bir nöbetçi kulübesinden arda kalan yı-kıntıya yaslanmış buldum. Gözlerini raylara dikmiş öy-lece bakıyordu.

Benden yana dönmedi bile.

Ren tarafından perona serin bir rüzgâr esiyordu. Akşam oluyordu. Paketler, sırt çantaları, kutular ve ba-vullar yüklenmiş pek çok insan, peronda sıkıntılı yüzler-le bekliyordu. Yüzlerini korkuyla rüzgârın geldiği yöne çevirip titretiler. İleride hangarın demir parmaklıkların-dan görünen göğün geniş yarım dairesi lacivert ve dingin esniyordu.

Zaman zaman kızın varlığından emin olmak için ondan yana şöyle bir bakarak bir aşağı bir yukarı ağır ağır topallayarak yürüyordum. Ama o bacaklarını ger-miş, yıkık duvara yaslanmış, gözlerini parlak ray hattının geçtiği basık, kara çukura dikmiş öylece duruyordu.

Tren nihayet düşük bir hızla geri geri gelerek pe-rona girdi. Ben lokomotif bakarken kız yanaşmakta olan trene atlayıp kompartımanlardan birinde gözden kaybolmuştu. Kompartımanların önünde kaynaşan in-sanların arasında onu gözden kaybettim. Fakat az sonra son vagona sarımsı kasketini gördüm. Bindim ve tam karşısına, dizlerimiz neredeyse birbirine degecek kadar yakınına oturdum. Sadece kaşlarını biraz çatıp son dere-ce sakın ve ciddi bir şekilde bana baktığında iri, kurşuni gözlerinden okudum ki, onca zaman peşinden geldiği-mi biliyordu. Tren, inmekte olan gecenin içine doğru yol alırken bakışlarım durup durup çaresizce onun yüzüne takılıyordu. Ağzımdan tek kelime çıkartamadım. Tarla-lar karanlığa gömülüyor; gece, köyleri yavaş yavaş sarma-lıyordu. Üşüdüm. Bu gece nerede uyuyacağım, nerede tekrar biraz huzur bulacağım, diye düşündüm. Ah, yü-zümü şu kara saçlara gömemez miydim? Başka, başka hiçbir şeye gerek yoktu... Bir sigara yaktım. O zaman,

kaçamak ama tuhaf ayıklıkta bir bakışla pakete baktı. Paketi ona doğru uzatıp kısık sesle konuştum: “Buyurun,” ve sanki kalbim boğazımdan fırlayacak sandım. Bir an durakladı ve karanlığa rağmen hafifçe kızardığını hissettim. Sonra bir sigara aldı. Derin, aç çekişlerle içti.

“Çok cömertsiniz,” dedi, sesi derin ve ürkekti. Sonra yan kompartımda biletçinin sesi duyulduğunda ikimiz de talimat almış gibi arkamıza yaslanarak uyur gibi yaptık. Ama ben kirpiklerimin arasından onun güldüğünü gördüm. Fenerinin çığ ışığını biletlere tutarak işaretleyen biletçiyi izledim. Sonra ışık tam yüzüme düştü. Titreyişinden adamın tereddüt geçirdiğini hissettim. Sonra kız aydınlattı. Ah, ne kadar solgundu, alnının beyazlığı ne kadar kederliydi.

Yanımda oturan şişman bir kadın biletçinin kolunu çekiştirerek kulağına anlayabildiğim kadarıyla, “Kaçak yolcu, Amerikan sigaraları...” gibi bir şeyler fısıldadı. O zaman biletçi beni ters ters itekledi.

Ona alçak sesle nereye gittiğini sorduğumda kompartıman son derece sessizdi. Bir yer adı söyledi. Oraya iki bilet alıp cezayı da ödedim. Biletçi gittiğinde insanların suskunluğu buz gibi ve küçümseyiciydi. Ama kız, “Siz de mi oraya gidiyorsunuz?” diye bana sorduğunda sesi öylesine tuhaf biçimde sıcak ve bir o kadar alaycıydı.

“Ah, rahatlıkla oraya da gidebilirim. Birkaç arkadaşım var orada. Sürekli kaldığım bir yer yok...”

“Demek öyle,” dedi sadece... sonra arkasına yaslandı; derin karanlıkta ara sıra hızla bir fenerin yanından geçtiğimizde yüzünü görüyordum sadece.

İndiğimizde karanlık iyice çökmüştü. Karanlık ve sıcaktı. İstasyondan çıktığımızda küçük kasaba neredeyse derin uykudaydı. Narin ağaçların altındaki küçük evler sakın ve korunaklı nefes alıp veriyordu. “Size eşlik edeyim,” dedim kısık sesle, “o kadar karanlık ki...”

Heinrich Böll, gündelik yaşamın içine sızan şiddeti ve acılarını dile getiren eseriyle Alman savaş sonrası edebiyatının en önemli yazarı.

Heinrich Böll, İkinci Dünya Savaşı yıllarını anlattığı eserlerinde, anlamsız yere ölüme giden, katılmak zorunda bırakıldıkları savaşı gönülsüz sürdüren insanların korkularını, nefretlerini ve savaşın onların yazgılarını nasıl çizdiğini anlatır. *Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer*'de yer alan öyküler, savaş alanlarında değil de okuldan bozma hastanelerde, tıklım tıklım askerle dolu trenlerde, istasyonlarda, bombalanmış kentlerde, yoksul evlerdeki küçük insanların acılarını dile getiriyor. Böll, bu öykülerinde yalın ve rahat diliyle okuyucuyu hiç zorlamadan, gereksiz süslemelere ihtiyaç duymadan savaş yılları ve sonrasında atmosferini ve duyguları ustaca aktarıyor.

Yolcu, Sparta'ya Varırsan Eğer, adı dile getirilmeyen büyük bir savaşta küçük roller oynayan adsız insanların yaşamlarına davet ediyor okuyucuyu. Yıkıma tanık olanların, hiçlikte var olmaya çabalayanların yaşamlarına...

Kapak resmi: EGON SCHIELE

ISBN 978-975-07-1402-3

9 789750 714023